

zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2.

2. Постанова про утворення Державної служби України у справах дітей. Офіційний сайт Верховної ради України: веб-сайт URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/23-2022-%D0%BF#Text>.

3. Салтевський М. В. Криміналістика: навч.-довід. посіб. Київ: Кондор, 1996. 586 с.

4. Шепітько В.Ю. Соціально-психологічні характеристики особи злочинця в криміналістиці: проблеми використання типології та можливостей моделювання. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2005. Вип. 5. С. 5–11.

Крижна Валентина Володимирівна,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

У країнах Європейського Союзу, США та інших розвинених країнах світу використання можливостей кримінального аналізу є обов'язковим для всіх правоохоронних органів. Його зміст, правила та процедури чітко визначено й урегульовано в нормативно-правових актах. Це, зокрема, стосується ведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування та розгляду кримінальних проваджень у суді.

Стратегією розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ, передбачається, що одним із пріоритетів державної політики у сфері протидії злочинності є комплексне впровадження сучасних систем кримінального аналізу, зокрема методології Європолу з оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (СОСТА) [1].

Консультативна місія Європейського Союзу в Україні (КМЕС) підтримує впровадження в Національній поліції України моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою (Intelligence-Led Policing / ILP). ILP є моделлю поліцейської діяльності, згідно з якою оперативно-аналітична інформація/intelligence слугує підставою для проведення операцій/розслідувань, а не навпаки. Ця модель дає змогу зменшити матеріальні витрати, знизити рівень злочинності, забезпечити більш високий рівень безпеки особового складу [2].

Кримінальний аналіз – це дії, спрямовані на ідентифікацію і точне визначення взаємозв'язків між відомостями, які стосуються подій злочинного характеру, осіб, пов'язаних із ними, та даними, що походять із різних джерел, і їх використання правоохоронними органами і судами.

До головних завдань кримінального аналізу слід віднести:

1) якісне планування окремої слідчої (розшукової) дії, допомога у прийнятті управлінського рішення (ІЛР);

2) аналітичне супроводження ОРД і досудового розслідування;

3) аналіз стану та ефективності досудового розслідування, оперативно-розшукової та превентивної діяльності (тактичний аналіз);

4) оброблення великого обсягу інформації (bigDATA) з метою досягнення можливості відстеження та пов'язування фактів (застосування спеціальних аналітичних методів);

5) аналіз складної і розгалуженої структури зв'язків між об'єктами оперативно-розшукової справи або матеріалами кримінального провадження;

6) виявлення ризиків, тенденцій майбутнього розвитку злочинності та її запобігання з урахуванням аналітичних рекомендацій;

7) вирішення масштабних, довгострокових проблем і постановка цілей, для виявлення тенденцій у злочинному світі;

8) напрацювання нових напрямів у досудовому розслідуванні, а також отримання повноцінного аналітичного продукту щодо об'єктів кримінального аналізу;

9) прогнозування розвитку видів злочинної діяльності і встановлення пріоритетів діяльності НПУ та інших суб'єктів правоохоронної діяльності;

10) аналіз інформації, з метою виявлення тенденцій, закономірностей, а також прогнозування розвитку ситуації на тривалий період часу (стратегічний аналіз).

Систему кримінального аналізу в правоохоронних органах можна розділити на два основні напрями:

– аналіз злочинності, її причин і умов, особистості тих, хто скоює злочини, а також методів контролю за злочинністю та протидії їй;

– аналіз злочинів, механізм їх відображення в джерелах інформації, діяльність із розкриття, розслідування та попередження всіх видів злочинів і розроблення на цій основі найбільш ефективних методів і засобів розкриття злочинів.

Під час кримінального аналізу забезпечується цілеспрямований пошук, виявлення, фіксація, вилучення, упорядкування, аналіз та оцінка кримінальної інформації, її представлення (візуалізація), передача та реалізація.

Зокрема, в аналітичній роботі використовується:

• оперативний аналіз (аналіз даних телефонних дзвінків, аналіз злочинних угруповань, аналіз справ, порівняльний аналіз);

• тактичний аналіз (кримінальний аналіз, аналіз кримінальних тенденцій, геопросторовий аналіз, аналіз місць концентрації злочинності, часовий аналіз, МО-аналіз, кримінальні моделі, профілі підозрюваних/жертв);

- стратегічний аналіз (SWOT-аналіз, PEST-аналіз, аналіз моделей/форм злочинності та профілювання, аналіз тенденцій, аналіз із використанням географічного профілювання).

За джерелами даних аналіз розподіляється на:

- аналіз даних із відкритих джерел (OSINT);
- аналіз даних із агентурних джерел (HUMINT);
- аналіз даних радіотехнічної розвідки (SIGINT);
- аналіз даних із багатьох джерел (Multi-Source Analysis) тощо.

Система кримінального аналізу в правоохоронних органах вирізняє кілька рівнів, для кожного з яких характерна мета, відповідні види і обсяги вихідної інформації, що підлягають збору, вивченню та оцінці, зокрема:

- 1) національний (загальнодержавний);
- 2) регіональний (районний);
- 3) місцевий.

Кримінальний аналіз на національному рівні передбачає спостереження і прогнозування на тривалі терміни еволюції кримінальної ситуації на державному рівні (географічні зони, види і типи дій) і розроблення на цій основі перспективних заходів щодо їх можливої нейтралізації, зміцнення правопорядку та вдосконалення діяльності правоохоронних органів на тривалій термін.

Кримінальний аналіз на регіональному рівні є комплексним аналізом оперативної обстановки за короткі, середні і тривалі терміни (квартал, півріччя, дев'ять місяців, рік) у певних географічних районах.

Метою аналізу інформації на оперативному рівні є виявлення змін у стані правопорядку і спрямування діяльності керівництва за всіма рівнями ухвалення рішень (місцевий, регіональний і національний) щодо ефективного розподілу організаційних ресурсів, розстановки сил і засобів, розробки комплексних заходів і прийняття рішення щодо посилення боротьби з найбільш поширеними і небезпечними правопорушеннями.

На місцевому рівні кримінальний аналіз здійснюється відразу після отримання даних/інформації про настання події або про ті події, які можуть відбутися найближчим часом, і у складних кримінальних провадженнях.

Роль такого аналізу полягає в направленні і підтриманні інформаційних знань із метою виявлення кримінальних об'єктів (осіб, груп, організацій), відносин між ними, злочинних діянь, тактики дій, а також їх становища.

У системі НПУ є чимало джерел розрізненої інформації, яка аналізується співробітниками різних служб автономно. Приміром, у Департаменті карного розшуку аналізується інформація щодо загальнокримінальної злочинності, у Департаменті протидії наркозлочинності – інформація, пов'язана з наркозлочинами, у Департаменті стратегічних розслідувань – дані щодо організованої злочинності тощо.

Більшість департаментів Національної поліції України в оперативно-службовій діяльності використовує такі джерела інформації, як Інтегровану інформаційно-пошукову систему Національної поліції (АРМОП) та статистичну інформацію, надану Департаментом інформаційно-аналітичної підтримки.

Можливості здійснення аналізу інформації з відкритих джерел (OSINT) у кожному підрозділі є різними, хоча мережа Інтернет є одним із найповніших джерел даних.

Найбільш поширеним аналітичним інструментом, що використовується у повсякденній роботі органів Національної поліції, є Microsoft Office (Word і Excel), хоча в деяких департаментах застосовується аналітичне програмне забезпечення (зокрема, i2 Analyst's Notebook, E-Gismaps, ArcGIS тощо) [3].

Серед методик аналізу оперативної інформації, які застосовують правоохоронні органи більшості розвинених країн світу, найбільш часто використовуються програмні продукти i2 і ANACAPA. Такі програмні рішення візуального аналізу даних і отримання нових знань призначені для оперативних підрозділів і слідчих, чия діяльність пов'язана з необхідністю аналітичної обробки інформаційних потоків і даних, представлених у різних форматах.

НПУ з урахуванням досвіду поліції інших країн планово запроваджує міжнародні стандарти управління інформацією у сфері запобігання правопорушенням і розслідування злочинів. Заходи з упровадження кримінального аналізу вживаються в межах реалізації відомчої програми одночасно зі створенням системи аналізу ризиків.

Зазначимо, що успішна реалізація та впровадження нових методів кримінального аналізу дасть змогу у майбутньому поширити їх на всю систему Національної поліції та активно використовувати сучасні аналітичні методи і прийоми, завдяки яким можна створити передумови для більш ефективного виконання оперативними і слідчими підрозділами своїх завдань, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню ефективності протидії злочинності загалом.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 року № 1023-р.

2. J. G. Carter, S. W. Phillips, S. M. Gayadeen. Implementing IntelligenceLed Policing: An Application of Loose-Coupling Theory. *Journal of Criminal Justice*. 2014. № 42. P. 435.

3. Intelligence-Led Policing: the cutting edge of modern law enforcement. URL: <http://euam.php7.postbox.kiev.ua/ua/news/opinion/intelligenceled-policing-the-cutting-edge-of-modern-law-enforcement/> (in Ukrainian).